

แนวทางพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรม เพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษ

GUIDELINES FOR IMPROVING CRIMINAL RECORD SYSTEMS TO HELP FORMER INMATES FIND EMPLOYMENT AFTER THEIR RELEASE

กิตติศักดิ์ ธานันธุ์^{1*} และ พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล²

^{1,2}สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Kittisak Tanannut^{1*} and Pornphet Cholsaktrakul²

^{1,2}Program in Laws, Humanities and Social Science Faculty, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: lawyerwen994@gmail.com

Received: 01-07-2025

Revised: 04-11-2025

Accepted: 28-11-2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรม เพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ศึกษากฎหมาย รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร เปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดเผยประวัติอาชญากรรมของผู้พ้นโทษ อาจส่งผลกระทบต่อการสมัครงานของผู้พ้นโทษ จึงควรกำหนดระยะเวลาการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม ให้มีความเหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ซึ่งระยะเวลาการถอนประวัติอาชญากรรมของกฎหมายไทยยังไม่มี ความเหมาะสม เพราะไม่มีการกำหนดให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดเหมือนเช่นในต่างประเทศ

งานวิจัยมีข้อเสนอแนะให้แก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ข้อ 6.3 (6) โดยกำหนดระยะเวลาในการถอนประวัติอาชญากรรมให้เป็นไปตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด

คำสำคัญ: ประวัติอาชญากรรม การลบประวัติอาชญากรรม การถอนประวัติอาชญากรรม ผู้พ้นโทษ

ABSTRACT

The objective of this research is to find out guidelines for improving criminal record systems to help former inmates find employment after their release. It is qualitative research by conducting documentary research and studying the comparison between

the laws of the State of California, the United States of America and the United Kingdom and the law of Thailand.

According to the research outcome, it is found out that the disclosure of the crime record of the person who passes over a punishment may affect the job application of the person who passes over a punishment. Accordingly, a period of time for the disclosure of the crime record should be set to be suitable for the seriousness of the offence. A period of time for the withdrawal of the crime record under the Thai law is not suitable. This is because the period of time for the withdrawal of the crime record has not been set to be suitable for the seriousness of the offence in the same way as that in foreign countries.

This research has a suggestion that there should be the amendment of Clause 6.3 (6) of the Regulations of the Royal Thai Police Concerning the Code of Police Regulations not Related to Cases, Title 32 Fingerprinting, B.E. 2566. In this regard, the period of time for the withdrawal of the crime record should be set in accordance with the seriousness of the offence.

Keywords: Coercive mediation in disputes, Civil cases, justice process, Cettlement of disputes

บทนำ

อาชญากรรม (Crime) โดยทั่วไปย่อมรู้จักกันดีว่าหมายถึงการกระทำที่ผิดกฎหมายก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นเรื่องที่ร้ายแรงและเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ต้องการเข้าไปเกี่ยวข้อง เมื่อมีอาชญากรรมก็ย่อมที่จะต้องมีการอาชญากรรมเป็นผลผลิตของสังคมอันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมที่หล่อหลอมบีบคั้นให้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ฝ่าฝืนกฎระเบียบ กฎหมายของสังคม จึงถือว่าอาชญากรรมและอาชญากรรมเป็นธรรมชาติที่ต้องมีอยู่ทุกสังคม เพราะเป็นผลผลิตของสังคม (Chutinan, 2023) ผู้ที่เป็นอาชญากรย่อมมีกฎหมายลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองคนในสังคม โดยหากเป็นคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

ของไทย บัญญัติโทษไว้ 5 อย่าง คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษที่ศาลนิยมนำมาใช้ในการคุ้มครองคนในสังคม คือ โทษจำคุก

โทษจำคุกเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่ตอบสนองต่อการกิจของกฎหมายอาญาในการคุ้มครองสังคม และต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือ เป็นการตัดโอกาสในการกระทำ ความผิดซ้ำของอาชญากรรมและเป็นการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนั้นยังเป็นการเริ่มต้นของวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกที่มุ่งไปสู่การทำให้ผู้กระทำความผิดอาญาสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษออกมาจากเรือนจำจะได้มาหลังจากพ้นโทษออกจาก

เรือนจำคือ “ประวัติอาชญากร” (Woraphat, 2013)

การที่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษออกมาเรือนจำแล้วมีประวัติอาชญากรรมนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องการของการหางานทำ เพราะผู้สมัครงานที่มีประวัติอาชญากรรมมีโอกาสได้รับการจ้างงานที่ถูกต้องตามกฎหมายน้อยกว่าคนอื่นมาก (Minor, Persico & Weiss, 2018) จากการรวบรวมสถิติของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่าทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีการขอตรวจข้อมูลประวัติ อาชญากรรม เพื่อเข้าทำงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผู้ประกอบการหรือนายจ้าง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ล้วนแต่ไม่ต้องการบุคคลที่มีประวัติอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นความผิดเล็กน้อยหรือร้ายแรงเข้าทำงาน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมต้องตระหนักถึงแนวทางในการสร้างสมดุลระหว่างการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรม เพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดเข้าทำงานได้ อีกทั้งหากผู้พ้นโทษมีงานทำ ก็จะทำให้โอกาสในการกระทำความผิดซ้ำน้อยลง ส่งผลดีต่อคนในสังคม ฉะนั้นการจะคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน ผู้พ้นโทษสมควรจะได้รับโอกาสให้สามารถประกอบอาชีพมีรายได้พึ่งพิงตัวเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Paitoonpong & Kulkulkan, 2019) ในปัจจุบันระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 บทที่ 1 ได้มีการกำหนดการจัดเก็บทะเบียนประวัติอาชญากรรมไว้ ซึ่งยังมีการจำกัด

สิทธิของผู้ที่พ้นโทษในการได้รับโอกาสที่จะหางานทำหลังพ้นโทษ ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาทะเบียนประวัติอาชญากรรม โดยเฉพาะในเรื่องการถอนประวัติอาชญากรรม เพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรม
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรม
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทะเบียนประวัติอาชญากรรมในการช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษ
4. เพื่อหาแนวทางพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรมในประเทศไทย เพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษ

ทบทวนแนวคิด

ความหมายทะเบียนประวัติอาชญากรรม

ทะเบียนประวัติอาชญากรรมเป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติบุคคล แผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ แผนประทุษกรรม หรือวิธีการกระทำความผิดของคนร้าย รูปถ่ายของผู้ต้องหา หมายจับและตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำความผิด ตำหนิรูปพรรณทรัพย์ หรือแม้แต่ประวัติของผู้ต้องขังที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา (Royal Thai Police Criminal Records Division, 2018)

รูปแบบการจัดเก็บทะเบียนประวัติอาชญากรรม

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 บทที่ 4 การคัดแยกและถอนประวัติบุคคลออกจากทะเบียนประวัติผู้ต้องหา ได้แยกทะเบียนประวัติอาชญากรรมเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Royal Thai Police Criminal Records Division, 2024)

1. ทะเบียนประวัติผู้ต้องหา

บัญชีข้อมูลบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลหรือฟ้องต่อศาลแล้ว แต่คดียังไม่ถึงที่สุด ห้ามเปิดเผยเว้นแต่เพื่อประโยชน์ภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการกักคุมครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชน เพื่อใช้ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สืบสวนสอบสวน การรักษาความปลอดภัยของทางราชการ และการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงกรณีอื่น ๆ ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายอนุญาตให้ตรวจสอบได้ เช่น งานสืบสวนสอบสวน งานสำนักพระราชวัง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯในการวินิจฉัย

2. ทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่อาชญากรรม

บัญชีข้อมูลบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด โดยศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ หรือมีเพียงโทษปรับหรือกักขังแทนค่าปรับหรือโทษที่เบากว่าจำคุก รวมถึงเป็นผู้กระทำความผิดโดยประมาท ไม่ห้ามเปิดเผย หากใช้ในการกักคุมครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย

ของประชาชน ในกรณีของการกระทำความผิดซ้ำซาก การประกอบอาชีพเกี่ยวกับความปลอดภัยสาธารณะ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การให้ข้อมูลต่อหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยให้เป็นดุลยพินิจของผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ งานสืบสวนสอบสวน งานสำนักพระราชวัง งานสมัครเข้ารับราชการ เป็นต้น

3. ทะเบียนประวัติอาชญากรรม

บัญชีข้อมูลบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด แสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกเกินกว่า 1 เดือนขึ้นไปโดยไม่รอการลงโทษ ไม่ห้ามเปิดเผย หากใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงในการกักคุมครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชนงานสืบสวนสอบสวน งานสำนักพระราชวัง งานสมัครเข้ารับราชการ งานขออนุญาตงานเอกชน

การถอนประวัติอาชญากรรม

วัตถุประสงค์ของการบันทึกทะเบียนประวัติอาชญากรรมนั้น มีเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม แต่การจัดทำข้อมูลดังกล่าวต้องไม่กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเกินสมควรจึงจะเป็นการคุ้มครองสาธารณะและคุ้มครองบุคคลในขณะเดียวกัน ปัจจุบันมีการก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นมากมายหลายพื้นที่ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหา จำเลย ผู้พ้นโทษ ไม่ว่าจะเป็นประวัติส่วนบุคคล ลายพิมพ์นิ้วมือ ตำหนิรูปพรรณและอื่น ๆ จึงเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้นี้จะติดตัวผู้กระทำ

ความผิดพลาดไป แม้ว่าหมวดวัตถุประสงค์ที่จะใช้ข้อมูลเหล่านั้นแล้วก็ตาม และด้วยสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ดังนั้นโดยหลักแล้วผู้เป็นเจ้าของข้อมูลควรมีสิทธิที่จะปกป้องข้อมูลของตนเองไม่ให้กลับมาสร้างผลร้ายในการเริ่มต้นชีวิตใหม่และสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข (Chomkan, 2024)

การถอนประวัติอาชญากรรม หรือการลบประวัติอาชญากรรม คือ การนำรายการประวัติของบุคคลที่อยู่ในทะเบียนประวัติออกจากทะเบียนประวัติผู้ต้องหา ทะเบียนประวัติอาชญากรรม และทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโชอาชญากรรม โดยตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ.2566 ข้อ 6.3 บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการถอนทะเบียนประวัติอาชญากรรมไว้ ดังนี้

(1) แผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของบุคคลในคดีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง หรือคดีถึงที่สุด โดยศาลพิพากษายกฟ้อง ให้ถอนชื่อและประวัติออกจาก “ทะเบียนประวัติผู้ต้องหา”

(2) มีกฎหมายบัญญัติในภายหลังว่าการกระทำใดไม่เป็นความผิดอีกต่อไป

(3) ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

(4) ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดได้รับการนิโทษกรรม

(5) ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดในคดีอาญาและได้รับการอภัยโทษหรือได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน ให้ถอนชื่อและประวัติออกจากทะเบียนประวัติ เมื่อพ้นระยะเวลา

ห้าปีนับแต่วันที่ได้รับการอภัยโทษหรือมีกฎหมายล้างมลทิน และยกเว้นข้อหาที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด

(6) ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดในคดีอาญา ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีก ให้ถอนชื่อและประวัติออกจากทะเบียนประวัติเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด และยกเว้นข้อหาที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด

(7) ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(8) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

(9) แผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของบุคคลที่ไม่ได้นำตัวมาดำเนินคดีจนคดีขาดอายุความ

สมมติฐาน

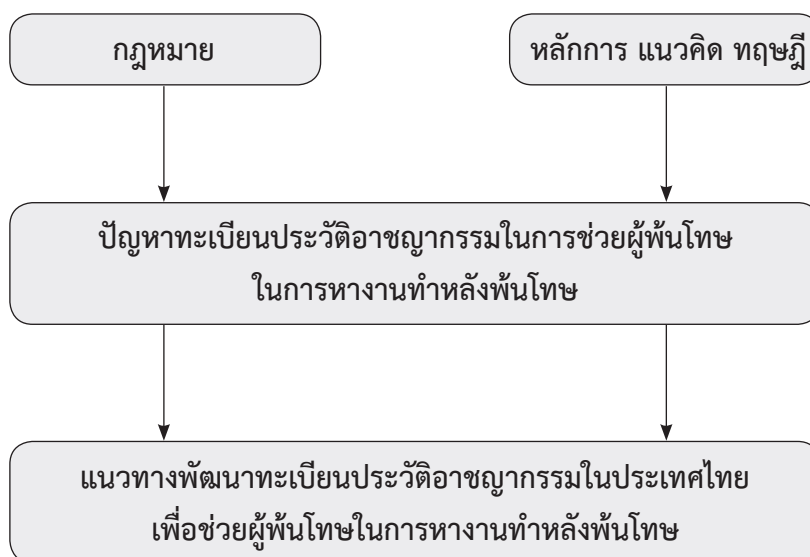
การช่วยผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วออกมาจากเรือนจำให้ได้งานทำหลังพ้นโทษเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคriminal recidivism เพราะหากผู้กระทำความผิดสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ จะทำให้โอกาสในการกระทำความผิดซ้ำน้อยลง แต่การที่ผู้กระทำความผิดยังมีประวัติอาชญากรรมติดตัว ทำให้โอกาสในการมีงานทำลดน้อยลง การพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรม โดยเฉพาะในเรื่องของการถอนประวัติอาชญากรรมให้มีระยะเวลาที่สามารถถอนประวัติอาชญากรรม

ให้ลดลงและเป็นไปตามความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดเหมือนเช่นในต่างประเทศ จึงเป็นแนวทางหนึ่ง ในการช่วยเหลือผู้พันโทษให้มั่งงานทำมากขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การเก็บประวัติอาชญากรรมนั้นก็เพื่อ ประโยชน์ในด้านการสืบสวน และการป้องกันการ กระทำความผิดซ้ำ แต่ในขณะเดียวกัน การจัดเก็บประวัติอาชญากรรมก็อาจจะกระทบ ต่อสิทธิของผู้พันโทษ เพราะเมื่อมีการตรวจสอบ ประวัติอาชญากรรม ทำให้บุคคลที่มีประวัติ

อาชญากรรมถูกปฏิเสธการจ้างงาน การเปิดเผย ประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะนายจ้าง จึงควรจะต้องมีความสมดุลกับ ความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำ ซึ่งระเบียบ สำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการ ตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 นั้นยังมีปัญหาในเรื่องของการถอนประวัติ อาชญากรรมที่มีความแตกต่างจากกฎหมาย ต่างประเทศเป็นอย่างมากที่จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ ถึงความเหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิจัยเอกสาร ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สื่อออนไลน์ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาทะเบียน ประวัติอาชญากรรม เพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำ หลังพ้นโทษ

การวิเคราะห์ ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิง เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ สุดท้ายทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอแนวทาง พัฒนาระบบทะเบียนประวัติอาชญากรรมของไทย

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเผย ประวัติอาชญากรรมของผู้พ้นโทษ

การจัดเก็บประวัติอาชญากรรม มีผลดี ในเรื่องของความปลอดภัยของสังคม เพื่อดู ความประพฤติของบุคคลในสังคม เป็นกลไกสำคัญ ของการเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมของสังคม ในอนาคต รวมตลอดทั้งการสืบหาผู้กระทำความผิด มาลงโทษ ความสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับประวัติ อาชญากรรม มิได้จำกัดอยู่เฉพาะความรู้สึกลปลอดภัย ของสังคมเท่านั้น ครอบคลุมถึงประโยชน์ที่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะได้รับ ตั้งแต่ จุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม โดยเริ่มจาก พนักงานสอบสวนในการสืบค้นข้อมูลของบุคคล รูปพรรณสัณฐานและลักษณะของผู้ต้องหากระทำความผิด ขึ้นพนักงานอัยการเพื่อใช้เกี่ยวกับการสั่งฟ้องคดี และบรรดาผู้พิพากษาในการพิจารณา ตัดสินโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึง

ข้อมูลประวัติอาชญากรรมและสภาพแวดล้อมที่เกิด แก่ผู้กระทำความผิด ยิ่งกว่านั้น ประวัติอาชญากรรม ยังมีความสำคัญในเชิงอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา โดยข้อมูลประวัติอาชญากรรมถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมาย บทกำหนดโทษ และลักษณะโทษที่ได้รับว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด มีความเหมาะสม ในการป้องกันปรามความผิดที่บัญญัติให้รับโทษ มากน้อยเพียงใด รวมทั้ง การนำข้อมูลดังกล่าว ไปศึกษาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในลักษณะ เดียวกัน อาทิ การศึกษาภูมิหลังของนักโทษที่มีความผิดในลักษณะเดียวกัน การศึกษาพฤติกรรม ของนักโทษที่กระทำความผิดซ้ำซ้อน นอกจากนี้ ประวัติอาชญากรรมยังมีความสัมพันธ์กับเรื่อง การจ้างแรงงาน การประกอบอาชีพบางประเภท มีการกำหนดคุณสมบัติหรือคุณลักษณะห้ามผู้กระทำความผิดประกอบอาชีพ เช่น การห้ามมิให้บุคคล ซึ่งมีความผิดเกี่ยวกับเด็ก หรือเพศ ประกอบ วิชาชีพครู หรือการห้ามประกอบอาชีพเกี่ยวกับเงิน การธนาคาร หากบุคคลดังกล่าวเคยได้รับโทษ คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การกำหนดคุณลักษณะ ห้ามตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อป้องกันปรามภัยที่อาจจะ เกิดขึ้น หรือเป็นการป้องกันอาชญากรรมที่อาจจะ เกิดขึ้น (Ministry of Justice, 2024)

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าประวัติ อาชญากรรมมีความสำคัญหรือมีประโยชน์ในหลาย ภาควิชา แต่ในขณะเดียวกันประวัติอาชญากรรม ก็ส่งผลกระทบในเชิงลบหลายด้าน โดยเฉพาะ ในเรื่องสิทธิของผู้พ้นโทษ ในการหางานทำ ในกฎหมายไทยยังมีการกำหนดลักษณะต้องห้าม การเข้าทำงาน หรือเข้ารับราชการตามพระราชบัญญัติ ต่าง ๆ อาจแบ่งประเภทงานที่มีการจำกัดห้ามผู้มี

ประวัติอาชญากรรมไว้หลายพระราชบัญญัติ เช่น (Thongmuangluang, 2018)

1. อาชีพหรือการงานของประชาชนที่ต้องขออนุญาต อนุมัติหรือขึ้นทะเบียน เช่น พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 (3) ห้ามผู้ประกอบการที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เป็นต้น

2. วิชาชีพที่มีองค์กวิชาชีพ เช่น พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35 กำหนดว่าผู้ประสงค์จะจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นหนายความ ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามโดยข้อ (5) ห้ามมิให้เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด และข้อ (6) ห้ามมิให้เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติแห่งวิชาชีพ เป็นต้น

3. การเข้ารับราชการหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 (6) ห้ามผู้ที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เป็นต้น

4. คณะกรรมการตามกฎหมายหรือผู้ดำรงตำแหน่งตามกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2553 มาตรา 9

(3) กรรมการต้อง “ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ” เป็นต้น

ส่วนในภาคเอกชน ก่อนที่จะจ้างงาน นายจ้างก็จะมีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมของผู้สมัครงาน โดยนายจ้างจะให้ลูกจ้างลงนามยินยอมให้นายจ้างตรวจสอบประวัติอาชญากรรมได้ หากพบว่าผู้สมัครงานมีประวัติอาชญากรรมก็มักจะปฏิเสธการจ้างงาน จึงเห็นได้ว่าในกฎหมายไทยยังมีการห้ามผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมในการทำงานหลายอาชีพ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะในภาคเอกชน ซึ่งจะมีการบังคับทางอ้อมให้ผู้สมัครเซ็นใบยินยอมเพื่อให้นายจ้างตรวจสอบประวัติการสมัครงาน ส่งผลกระทบต่อการหางานทำของผู้พ้นโทษเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาสิทธิเสรีภาพของผู้พ้นโทษ จะพบว่าผู้พ้นโทษเป็นผู้ที่ได้รับโทษจากเรือนจำจนครบกำหนดตามความผิดที่ตนกระทำแล้ว เมื่อออกจากเรือนจำ ผู้พ้นโทษควรมีสติและเสรีภาพเหมือนคนทั่วไป แต่อาจจะมีข้อจำกัดอยู่บางประการอันได้แก่ ประวัติอาชญากรรมซึ่งมาจากผลของการกระทำ ซึ่งบุคคลทั่วไปหรือนายจ้างอาจมองได้ว่าเคยเป็นนักโทษที่เคยติดคุกมาก่อน จึงเป็นเสมือนบุคคลที่ไม่มีสิทธิเสรีภาพเทียบเท่ากับบุคคลทั่วไป

การที่ผู้พ้นโทษต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมนั้น จึงส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนายจ้างที่มีโอกาสได้รับการคัดเลือกอยู่ในโอกาสที่น้อยกว่าบุคคลอื่นทั่วไปซึ่งการที่กฎหมายไทยยังมีการให้ต้องเก็บประวัติอาชญากรรมนั้น ถึงแม้ว่าจะเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ก็ต้องได้สัดส่วนไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ที่กระทำผิดมาจนเกินไป ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากรัฐจำเป็นต้องคุ้มครอง

ประโยชน์สาธารณะ โดยกระทบกับสิทธิของปัจเจกชน หรือกล่าวได้ว่าหากรัฐจำเป็นต้องให้มีการบันทึก ประวัติอาชญากรรมเพื่อผลประโยชน์ของคนในสังคม จนกระทบกับสิทธิของผู้ที่มีประวัติอาชญากรรม รัฐต้องตรากฎหมายเท่าที่จำเป็น ไม่ให้กระทบสิทธิของผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมทุกคน เพราะการกระทำ ความผิดมีหลายระดับ ไม่จำเป็นที่รัฐต้องจัดเก็บ ประวัติอาชญากรรมทุกระดับ และไม่จำเป็นที่งาน ทุกประเภทจะต้องได้รับสิทธิในการตรวจสอบ ประวัติอาชญากรรม เช่น งานบริการทั่วไป พนักงาน ทำความสะอาด ฯลฯ การที่ให้สิทธินายจ้าง ในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมทุกประเภท อาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้พ้นโทษ หากรัฐ ให้ความสำคัญประโยชน์สาธารณะมากเกินไป จะทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถหางานทำได้หลังพ้นโทษ จนไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดี และกลับไปกระทำ ความผิดซ้ำ ส่งผลให้สังคมไม่สงบสุข แนวทางหนึ่ง ในการไม่ให้ผู้พ้นโทษกลับไปกระทำความผิดซ้ำ คือ การให้ผู้พ้นโทษมีงานทำ เพื่อสามารถมีเงิน มาเลี้ยงตนเอง ครอบครัว ได้อย่างแท้จริง เป็นไป ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การ สหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) มีการส่งเสริม ในเรื่องการมีงานทำหลังพ้นโทษของผู้ต้องขัง ฉะนั้นไม่ใช่ทุกประเภทคดีควรจะต้องเปิดเผยประวัติ อาชญากรรม โดยควรจะต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม ในฐานความผิดที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อสังคม และควรจะมีการกำหนดระยะเวลา ให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด เป็นไปตามหลักการของต่างประเทศ

จากการศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรพบว่าทั้งสอง ประเทศมีการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมเช่นเดียวกับ ประเทศไทย แต่จะมีระยะเวลาในการจัดเก็บประวัติ อาชญากรรมพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด เช่น ในสหราชอาณาจักร Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022, Part 11 Rehabilitation of offenders, Section 193(6) กำหนดให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 4 ปี ที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ประวัติอาชญากรรม จะถูกจัดเก็บไว้ 7 ปีนับแต่วันพ้นโทษ ความผิดที่มี อัตราโทษจำคุกเกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 4 ปี ประวัติ อาชญากรรมจะถูกจัดเก็บไว้ 4 ปีนับแต่วันพ้นโทษ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ประวัติ อาชญากรรมจะถูกจัดเก็บไว้ 1 ปีนับแต่วันพ้นโทษ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม ของสหราชอาณาจักรนั้นจะมีระยะเวลานานขึ้น หากการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดที่ร้ายแรง ส่วนในสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนียมีกฎหมาย ให้ผู้พ้นโทษขอลบประวัติอาชญากรรมหรือปิดผนึก ประวัติอาชญากรรม ตาม California Penal Code §1203.4 และ SB 731 ได้โดยมีเงื่อนไขแตกต่างกัน ออกไป

สำหรับประเทศไทย การจัดเก็บ ทะเบียนประวัติอาชญากรรมจะเป็นไปตามระเบียบ สำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบ การตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 บทที่ 1 ได้มีการกำหนดการ จัดเก็บประวัติอาชญากรรมไว้ 3 ประเภท คือทะเบียน ประวัติผู้ต้องหา ทะเบียนประวัติอาชญากรรม และ ทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโทษอาชญากรรม

ซึ่งการถอนประวัติอาชญากรรมจะเป็นไปตาม ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ข้อ 6.3 (6) ได้บัญญัติ เกี่ยวกับการถอนประวัติอาชญากรรมไว้ว่าต้องเป็น ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีกภายใน 20 ปี นับแต่ วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยไม่ได้มีการกำหนด ระยะเวลาไว้ตามความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการถอนประวัติอาชญากรรม ในประเทศไทยยังไม่มีมีการกำหนดระยะเวลา ให้สอดคล้องกับความผิดที่ได้กระทำ เพราะหาก ระยะเวลาในการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม มีระยะเวลายาวนานเกินไป ทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำ ความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อย ย่อมจะส่งผลกระทบ ต่อการที่ผู้พ้นโทษจะหางานทำได้ จึงควรที่จะกำหนด ระยะเวลาให้สอดคล้องกับการกระทำความผิด

2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการถอน ประวัติอาชญากรรม

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ในบทที่ 1 ได้บัญญัติความหมายของคำว่า การถอน ประวัติ หมายความว่า “การนำรายการประวัติของ บุคคลที่อยู่ในทะเบียนประวัติออกจากทะเบียน ประวัติผู้ต้องหา ทะเบียนประวัติอาชญากร และ ทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโชอาชญากร” ซึ่งจากบทนิยามดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่าการถอน ทะเบียนประวัติอาชญากรรม คือ การถอนประวัติ ผู้กระทำความผิดที่มีประวัติอาชญากรรมออกจาก ทะเบียนประวัติอาชญากรรม โดยจะคล้ายกับ การลบ (Expunged) หรือปิดผนึก (Sealed) ของสหรัฐอเมริกา หรือประวัติอาชญากรรมที่ใช้การ

ไม่ได้หรือไม่ต้องเปิดเผย (Spent Conviction) ของสหราชอาณาจักร ในงานวิจัยนี้ จะศึกษา การถอนทะเบียนประวัติอาชญากรรม ในทะเบียน ประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโชอาชญากร และ การถอนทะเบียนประวัติอาชญากรรม ในทะเบียน ประวัติอาชญากร ดังนี้

2.1 การถอนประวัติอาชญากรรม ในทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโช อาชญากร

ทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิด ที่มีโชอาชญากร คือ ประวัติของบุคคลที่ศาล มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดในคดี อาญาโดยศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่รอการลงโทษไว้ หรือรอการกำหนดโทษ หรือลงโทษกักขัง หรือลงโทษ ปรับสถานเดียว รวมถึงเป็นผู้กระทำความผิด โดยประมาท โดยไม่ให้เปิดเผยต่อบุคคลภายนอก เว้นแต่จะเป็นการให้ข้อมูลกับหน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง สวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชน ในกรณีของการกระทำความผิดซ้ำซาก การประกอบ อาชีพที่เกี่ยวกับความปลอดภัยสาธารณะ เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือกรณีอื่น ตามที่กฎหมายกำหนด โดยให้เป็นดุลยพินิจของ ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ซึ่งการถอนประวัติอาชญากรรมจะกระทำได้ตาม ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวล ระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ข้อ 6.3 (6) ได้บัญญัติ ไว้ว่า “ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิด ในคดีอาญา ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีก ให้ถอนชื่อ

และประวัติออกจากทะเบียนประวัติเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด และยกเว้นข้อหา ที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่า ในกฎหมายไทย กรณีที่ต้องการถอนชื่อออกจากบัญชีผู้กระทำความผิดที่มีโทษอาชญากรรม จะต้องไม่กระทำความผิดซ้ำอีกภายใน 20 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย ใน Senate bill หมายเลข 731 ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะสามารถขอปิดผนึกประวัติอาชญากรรมไว้ โดยการปิดผนึกประวัติในการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี และ/หรือปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ (Misdemeanors) และความผิดที่มีโทษปรับ แต่ไม่มีโทษจำคุก (Infractions) ประวัติจะถูกล้างโดยอัตโนมัติหลังจาก 1 ปี

ในสหราชอาณาจักร Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022, Part 11 Rehabilitation of offenders, Section 193(6) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ระยะเวลาที่ต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม คือ 1 ปี หลังจากนั้นประวัติจะถูกล้างอัตโนมัติ

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 บทที่ 4 จะเห็นว่าในคดีที่ศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนนั้น ไม่ต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม แต่ยังมีข้อยกเว้นให้ต้องเปิดเผยประวัติในบางกรณี แต่การจะสามารถถอนรายชื่อออกจากทะเบียนประวัติได้เมื่อพ้น 20 ปี ซึ่งจะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ในคดี

ที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ในต่างประเทศ มีการกำหนดให้ต้องมีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม อย่างน้อย 1 ปี ซึ่งอาจจะเห็นได้ว่า หากมองในแง่ของการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม ในคดีที่ศาลลงโทษเล็กน้อยนั้น ประเทศไทยอาจมีการช่วยเหลือผู้พ้นโทษโดยการกำหนดให้ไม่ต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมเลย แต่ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

1. ในต่างประเทศมีการกำหนดระยะเวลาที่ต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม โดยดูจากอัตราโทษจากฐานความผิด ไม่ได้ดูจากอัตราโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษเหมือนของไทย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าหากเป็นกฎหมายไทยหากต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 1 เดือน จะต้องย้ายไปอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรรม และจะต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมถึง 20 ปี ถึงแม้ว่าความผิดนั้นจะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีก็ตาม ต่างจากในต่างประเทศที่ถึงแม้จะต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม แต่หากศาลลงโทษจำคุกมากกว่า 1 เดือน ก็จะต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมเพียง 1 ปี เท่านั้น แต่หากเป็นของไทย อาจจะต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมถึง 20 ปี

2. ระยะเวลาในการถอนประวัติอาชญากรรม กฎหมายของไทยได้มีการบัญญัติไว้เท่ากันหมด ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดไม่เกิน 1 เดือน หรือมากกว่า 1 เดือน จะต้องอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรรม 20 ปี จึงจะสามารถถอนได้ ไม่ว่าจะอยู่ในทะเบียนประวัติผู้ที่มีโทษอาชญากรรม หรือทะเบียนประวัติผู้ที่เป็นอาชญากร

3. ถึงแม้ว่าในทะเบียนประวัติผู้ที่มีโทษอาชญากรรม จะมีกฎหมายกำหนดว่าห้ามเปิดเผยประวัติอาชญากรรม แต่ยังมีข้อยกเว้นให้สามารถ

ตรวจสอบได้ โดยเฉพาะในเรื่องของการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะ ซึ่งจะสามารถตรวจสอบประวัติอาชญากรรมได้ ฉะนั้นหากเป็นความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน แต่หากต้องการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสาธารณะจะไม่สามารถทำได้เป็นเวลา 20 ปี เพราะจะต้องถูกตรวจสอบประวัติ 20 ปี

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในประเทศไทยถึงแม้จะมีการกำหนดให้ทะเบียนประวัติบัญชีผู้ที่มีโชอาชญากรรมไม่ต้องเปิดเผยแก่บุคคลภายนอก แต่ยังมีระยะเวลาในการถอนทะเบียนประวัติอาชญากรรมนานเกินไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของผู้พ้นโทษในการประกอบอาชีพบางอย่าง เพราะโดยส่วนใหญ่นายจ้างตรวจสอบพบว่าประวัติอาชญากรรมมักจะไม่นำเสนองานให้ตั้งแต่แรก เนื่องจากนายจ้างไม่ต้องการเสี่ยงที่จะรับผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมเข้าทำงาน ถึงแม้ประวัติอาชญากรรมนั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานที่สมัคร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรนำระยะเวลาการเปิดเผยอาชญากรรมในคดีความผิดไม่ร้ายแรงในต่างประเทศมาใช้ โดยควรที่จะกำหนดระยะเวลาไว้เพียง 1 ปี จากนั้นจึงให้ถอนชื่อออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรรมได้

2.2 การถอนประวัติอาชญากรรม ในทะเบียนประวัติอาชญากรรม

ทะเบียนประวัติอาชญากรรม คือ ประวัติของบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา โดยต้องพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 1 เดือนขึ้นไปโดยไม่รอการลงโทษหรือรอลงอาญา สามารถเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกได้ โดยต้องได้รับความยินยอมจาก

เจ้าของประวัติ ซึ่งโดยทั่วไปในการสมัครงานหากเป็นภาคเอกชนนั้นจะมีการให้ผู้สมัครเซ็นใบยินยอมการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมในการสมัครงาน หากผู้สมัครงานไม่เซ็นใบยินยอมให้ตรวจสอบมักจะถูกปฏิเสธการจ้างงานตั้งแต่แรก

ในการถอนชื่อออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรรมนั้น ได้บัญญัติไว้ในระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ข้อ 6.3 (6) ซึ่งการที่จะสามารถถอนประวัติอาชญากรรมได้ต้องไม่กระทำความผิดซ้ำภายใน 20 ปี เหมือนเช่นทะเบียนประวัติผู้ที่มีโชอาชญากรรมเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย Senate bill หมายเลข 731 การปิดผนึกอาชญากรรม ระดับ Felony ที่ไม่ใช่อาชญากรรมร้ายแรงไม่ใช่ความรุนแรง และต้องไม่ใช่ความผิดที่ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้กระทำความผิดทางเพศ หากไม่มีการกระทำความผิดซ้ำในระดับความผิดทางอาญาระดับ Felony เป็นเวลา 4 ปีหลังจากสิ้นสุดโทษ สามารถยื่นขอให้ล้างประวัติได้ภายใน 2 ปีหลังจากสิ้นสุดโทษ

ในสหราชอาณาจักร Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022, Part 11 Rehabilitation of offenders, Section 193(6) ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 4 ปี มีระยะเวลาในการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม หากใน 4 ปีไม่กระทำความผิดอีก ประวัติอาชญากรรมจะถูกลบ บุคคลไม่ต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมในการสมัครงานทั่วไปหรือการทำความธุรกรรมทางกฎหมาย ส่วนในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก 4 ปีขึ้นไป ระยะเวลาการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม

คือ 7 ปี นับแต่วันสิ้นสุดการลงโทษ บางกรณีต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมตลอดชีวิต

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยกำหนดไว้ว่าคดีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก 1 เดือนขึ้นไป จะต้องถูกจัดเก็บในทะเบียนประวัติอาชญากร และสามารถเปิดเผยประวัติอาชญากรรมได้ โดยมีระยะเวลาที่จะสามารถถอนประวัติจนถึง 20 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศจะเห็นได้ว่าระยะเวลาการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมจะมีระยะเวลานานกว่าในต่างประเทศมากนักที่มีระยะเวลาเพียง 4 ปี หรือ 7 ปี เท่านั้น

การที่กฎหมายไทยกำหนดให้มีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมในคดีที่มีศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกิน 1 เดือนขึ้นไป ต้องเปิดเผยถึง 20 ปี นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้พ้นโทษเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในการทำงาน เพราะจะทำให้ผู้พ้นโทษที่มีประวัติอาชญากรรมเพียงเล็กน้อย เช่น อาจจะทำผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ศาลลงโทษจำคุก 2 เดือน ต้องมีประวัติอาชญากรรม และอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งนายจ้างสามารถตรวจสอบได้ เพราะโดยปกติในการจ้างงาน ผู้ว่าจ้างมักจะให้ผู้สมัครกรอกเอกสารยินยอมให้ตรวจสอบประวัติอาชญากรรมในวันสมัครงาน หากผู้สมัครงานมีประวัติ นายจ้างจะปฏิเสธการจ้างงานโดยไม่สนใจว่าผู้สมัครจะมีความผิดฐานใด ฉะนั้นการที่กฎหมายไทยไม่มีการแบ่งระดับของการกระทำความผิดไว้ และให้ทุกฐานความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 1 เดือนขึ้นไปต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม อาจจะเป็นกฎหมายที่ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด เพราะผู้กระทำความผิด

ที่ศาลลงโทษจำคุก 10 ปี กับผู้กระทำความผิดที่ศาลลงโทษจำคุก 1 เดือนขึ้นไป ต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรมเหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่ลักษณะของการกระทำความผิดอาจมีความแตกต่างกันอย่างมาก ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้พ้นโทษ ควรจะมีการบัญญัติกฎหมายให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด โดยควรมีการแยกความร้ายแรงของการกระทำความผิดเหมือนเช่นในต่างประเทศ

3. แนวทางในการพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรมในประเทศไทย

การเปิดเผยประวัติอาชญากรรมนั้น หากเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น สามารถกระทำได้ แต่ต้องคำนึงในเรื่องสิทธิเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชนของผู้พ้นโทษซึ่งรับโทษมาแล้วด้วย ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่ใช่ทุกประเทศที่ควรจะต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม โดยควรที่จะเปิดเผยประวัติอาชญากรรมในฐานความผิดที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และควรจะมีการกำหนดระยะเวลาให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด

จากการศึกษาและวิเคราะห์การถอนประวัติอาชญากรรมในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ ตามหัวข้อ 4.2 จะพบว่าการถอนประวัติอาชญากรรมในประเทศไทย ยังมีระยะเวลารั้ง 20 ปี ไม่ว่าจะเป็นคดีที่เป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากในต่างประเทศที่มีการแบ่งระดับความร้ายแรงของความผิดไว้ หากเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงจะมีระยะเวลาการลบหรือการถอนประวัติอาชญากรรมสั้นกว่าความผิด

ร้ายแรง โดยในต่างประเทศจะนำคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับความร้ายแรง แต่สำหรับในประเทศไทยจะใช้วิธีการที่ศาลพิพากษาจำคุกเป็นเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรนำแนวทางของต่างประเทศมาใช้ในการแบ่งระดับความผิดแต่ก็คำนึงถึงกฎหมายไทยด้วย ดังนี้

1. กรณีความผิดร้ายแรง ที่ไม่ได้มีกฎหมายห้ามถอนประวัติอาชญากรรมไว้นั้น ในการพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดร้ายแรงนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 176 ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าอาจนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งความผิดร้ายแรงในประเทศไทยได้ โดยหากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ถือเป็นคดีเป็นความผิดร้ายแรง เพราะในมาตรา 176 ถึงแม้จำเลยจะรับสารภาพ แต่กฎหมายก็ยังบังคับให้สืบพยานเสมอ จึงน่าจะถือเป็นคดีที่เป็นความร้ายแรง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะมีการกำหนดระยะเวลาในการถอนประวัติอาชญากรรมไว้เมื่อพ้น 20 ปีนับแต่พ้นโทษ หากไม่มีการกระทำความผิดซ้ำ โดยในระยะเวลา 20 ปีนับแต่พ้นโทษ จำเป็นต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม

2. สำหรับความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 5 ปีนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีระยะเวลาที่น้อยกว่า 20 ปี เหมือนเช่นในต่างประเทศ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงมีโอกาสได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ โดยควรกำหนดการถอนประวัติอาชญากรรมไว้เมื่อพ้น 4 ปีนับแต่พ้นโทษ ตามแนวทางของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา โดยก่อน 4 ปี นับแต่พ้นโทษจำเป็นต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม

3. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ควรจะมีการกำหนดถอนประวัติอาชญากรรมไว้เหมือนเช่นในต่างประเทศ โดยควรกำหนดการถอนประวัติอาชญากรรมไว้เมื่อพ้น 1 ปีนับแต่การลงโทษสิ้นสุดลง โดยก่อน 1 ปี นับแต่พ้นโทษจำเป็นต้องเปิดเผยประวัติอาชญากรรม เว้นแต่ในกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ซึ่งจะถือว่าอยู่ในทะเบียนประวัติผู้มีโทษอาชญากรรม ห้ามไม่ให้มีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรมในประเทศไทย เพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษนั้น ในการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด มีประโยชน์หลายอย่าง ทั้งช่วยในเรื่องของความปลอดภัยของสังคม ทั้งในเรื่องประโยชน์ด้านกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นเรื่องที่รัฐสามารถกระทำได้เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันต้องคำนึงในเรื่องสิทธิเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชนของผู้พ้นโทษซึ่งรับโทษมาแล้วด้วย ในการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมจึงควรต้องมีระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิของ

ผู้พ้นโทษมากเกินไป เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ เพราะประวัติอาชญากรรมอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้พ้นโทษมาในอนาคต ซึ่งนายจ้างส่วนใหญ่มักจะมีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมก่อนการจ้างงาน ซึ่งหากพบว่าผู้สมัครมีประวัติอาชญากรรม มักจะปฏิเสธการจ้างงาน ในการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมของลูกจ้าง จึงควรจะต้องมีระยะเวลาที่เหมาะสมไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้พ้นโทษมากเกินไป เพื่อให้โอกาสผู้พ้นโทษมีงานทำ เพื่อสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ เป็นไปตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จากการศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรจะพบว่า ทั้งสองประเทศมีการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่จะมีการลบประวัติอาชญากรรม โดยพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด แต่สำหรับประเทศไทย การจัดเก็บทะเบียนประวัติอาชญากรรมจะเป็นไปตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 บทที่ 1 ได้มีการกำหนดการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมไว้ 3 ประเภท คือทะเบียนประวัติผู้ต้องหา ทะเบียนประวัติอาชญากร และทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีชื่ออาชญากร ซึ่งการถอนประวัติอาชญากรรมจะเป็นไปตามประมวลระเบียบการ

ตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ข้อ 6.3 (6) ได้บัญญัติเกี่ยวกับการถอนประวัติอาชญากรรมไว้ว่าต้องเป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีกภายใน 20 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการถอนประวัติอาชญากรรมในประเทศไทยยังไม่มี ความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดรุนแรงหรือไม่ที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก 1 เดือนขึ้นไป ก็จะมีระยะเวลาการจัดเก็บประวัติอาชญากรรม 20 ปีเท่ากันหมด ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะมีการแบ่งการถอนประวัติอาชญากรรมตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยหากเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ควรจัดเก็บประวัติไว้ 1 ปี นับแต่การลงโทษสิ้นสุดลง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 5 ปี ควรจัดเก็บประวัติไว้ 4 ปี นับแต่การลงโทษสิ้นสุดลง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ควรจัดเก็บประวัติไว้ 20 ปี นับแต่การลงโทษสิ้นสุดลง ซึ่งหากผู้กระทำความผิดไม่ได้กระทำความผิดซ้ำภายใน ระยะเวลาดังกล่าว ก็ควรจะถอนประวัติอาชญากรรมให้ผู้กระทำความผิด ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร และตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรมเพื่อช่วยผู้พ้นโทษในการหางานทำหลังพ้นโทษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมาย โดยควรแก้ไข

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวล
ระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32
การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ข้อ 6.3 (6) ดังนี้
“6.3...

(6) ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า
กระทำความผิดในคดีอาญา ไม่ได้กระทำความผิด
ซ้ำอีก ให้ถอนชื่อและประวัติออกจากทะเบียน
ประวัติ เมื่อพ้นระยะเวลาดังต่อไปนี้

ก. ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก
ตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เมื่อพ้นระยะเวลายี่สิบปีนับแต่
ผู้นั้นได้พ้นโทษหรือได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไข
การคุมประพฤติ

ข. ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก
ตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป แต่ไม่เกินห้าปี เมื่อพ้นระยะเวลา
สิบปีนับแต่ผู้นั้นได้พ้นโทษหรือได้รับการปล่อยตัว
ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ค. ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก
ไม่เกินหนึ่งปี เมื่อพ้นระยะเวลายี่สิบปีนับแต่ผู้นั้น
ได้พ้นโทษหรือได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไข
การคุมประพฤติ เว้นแต่ในคดีนั้นศาลจะพิพากษา
ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน

ความในวรรคก่อนไม่ให้ใช้
บังคับกับข้อหาที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์
หลักฐานตำรวจกำหนด...”

เอกสารอ้างอิง

- Chomkan, S. (2024). Guarantees in the criminal justice process: The case of criminal record deletion. *Ratchapak Law Journal*, 18(56), 464-477. (in Thai)
- Chutinan, A. (2023). *Criminology and Penology* (5th ed.). Bangkok: Winyuchon. (in Thai)
- Ministry of Justice. (2024). *Draft Criminal Records Act B.E.* Retrieved from <https://www.oja.go.th/cra1/> [2025, 27 Feb.] (in Thai)
- Minor, D., Persico, N., & Weiss, D. M. (2018). *Criminal background and job performance*. Retrieved from <https://izajolp.springeropen.com/articles/10.1186/s40173-018-0101-0> [2025, 25 Feb.]
- Paitoonpong, S., & Kulkulkan, K. (2019). *Ex-offenders barred from employment*. Retrieved from <https://tdri.or.th/2019/02/career-for-penalty/> [2025, 25 Feb.] (in Thai)
- Royal Thai Police Criminal Records Division. (2018). *Investigator's Manual and the Criminal Records Division*. Bangkok: Royal Thai Police Criminal Records Division. (in Thai)
- Royal Thai Police Criminal Records Division. (2024). *Police Regulation on Non-criminal Procedures, Chapter 32: Fingerprinting, B.E. 2566 (2023)*. Retrieved from <https://criminal.police.go.th/documents/> [2025, 27 Feb.] (in Thai)

- Thongmuangluang, B. (2018). **Criminal Records Management in the Criminal Justice Process** (Doctoral dissertation). Thammasat University. Bangkok. (in Thai)
- Woraphat, T. (2013). **Imprisonment under Thai Law**. (Report for the Rule of Law for Democracy Program, Class 1). Bangkok: Constitution College, Office of the Constitutional Court. (in Thai)
-